

Мобілізація жінок-медиків: новини законодавства

В Україні з 1 жовтня 2023 року військовий облік став обов'язковим для жінок віком від 18 до 60 років, які **здобули медичну або фармацевтичну освіту**. Йдеться про лікарів, медичних сестер, стоматологів, акушерок, фармацевтів тощо. Зміни, які були внесені в законодавство минулого року, зобов'язали всіх жінок з медичною чи фармацевтичною освітою стати на військовий облік, а хто був раніше на військовому обліку - оновити свої призовні дані. Причому спеціальність враховується і за дипломом, і за фактичним місцем роботи.

Ця зміна поставила багато питань:

- чи зможуть жінок мобілізувати?
- чи зможуть жінки виїжджати за кордон?
- чи треба жінок бронювати і як?
- чи є відстрочка і як вона діє і багато інших.

Було багато роз'яснень та заяв на кшталт :

У Сухопутних військах Збройних сил України нагадали, що постановка на військовий облік — це не мобілізація жінок, а виконання закону та узагальнення даних про наявний резерв фахівців медичної галузі в державі.

Наталія
Лісневська,
медичний адвокат

Яка процедура реєстрації на військовий облік для жінок?

Щоб стати на облік, потрібно прийти до територіального центру комплектування та мати такі документи:

- заява про взяття на облік;
- паспорт або ID-картка;
- ідентифікаційний номер;
- документ про здобуття спеціальності / професії;
- довідка з роботи із зазначенням спеціальності, за якою жінка працює;
- свідоцтво про народження дітей / документ про опіку;
- свідоцтво про шлюб;
- фотокартки 3x4.

У територіальному центрі комплектування на жінку, яка стає на військовий облік, заводять особову справу.

Далі жінка має пройти медкомісію, на якій визначають, чи придатна вона до військової служби. Медкомісія у військовозобов'язаних жінок має проходити так само, як і в чоловіків: їх має оглянути хірург, терапевт, невропатолог, психіатр, офтальмолог, оториноларинголог, стоматолог, дерматолог, а жінок ще й гінеколог.

Тобто жінки мають, зокрема, **уточнити свої військово-облікові дані у відповідних ТЦК** після 18 травня 2024 року. Це можна буде зробити й за допомогою електронного кабінету. Нагадаю, створити й забезпечити функціонування такого електронного кабінету Кабінет Міністрів має у двомісячний строк із дня опублікування закону про мобілізацію.

Які обов'язки у жінок, які стають на військовий облік?

Після постановки на військовий облік медицині матимуть такі ж обов'язки, як і військовозобов'язані чоловіки. Вони можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час. Такі жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками. Тобто законодавство не розрізняє військовозобов'язаних жінок і чоловіків.

Зокрема, жінки-медики **зобов'язані**:

- ставати на військовий облік;
- проходити підготовку до служби;
- повідомляти у військкомат про важливі зміни в житті — зміна сімейного статусу, місця проживання або реєстрації, отримання інвалідності або статусу внутрішнього переселенця;
- повідомляти в територіальний центр комплектування про працевлаштування.

За порушення правил військового обліку під час воєнного стану військовозобов'язаних можуть оштрафувати.

Чи можуть обмежити виїзд військовозобов'язаних жінок за кордон?

Насправді можуть. Наразі, станом на зараз за загальним правилом на період дії правового режиму воєнного стану чоловікам - громадянам України, віком

від 18 до 60 років, а також жінкам-військовозобов'язаним обмежено виїзд за межі України, крім військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації відповідно до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Але Правила перетину кордону чітко визначені в постанові Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57.

У Правилах перетину кордону:

- обмеження для перетину кордону зазначені лише щодо чоловіків у віці від 18 до 60 років, окремих категорій посадових осіб і державних службовців;
- спеціальних змін щодо накладення обмеження для виїзду саме жінок не вносилось та поки що не планується.

Прикордонники будуть застосовувати Правила перетину кордону в цій редакції до внесення змін у їх редакцію.

Що змінюється 18 травня 2024 року з набуттям чинності оновленим Законом

Важлива зміна в законодавстві щодо мобілізації жінок стосується пункту 12 статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Зокрема в цій статті зазначено, що жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. Тобто, **примусово мобілізувати жінок не будуть**. Крім того, навіть у мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом).

Добровільно жінки можуть проходити й базову військову службу, яка запроваджується новим законом про мобілізацію замість строкової служби та має розпочатися вже з 1 вересня 2025 року.

Норми нового закону також додають до підстав для звільнення з військової служби під час проведення мобілізації та дії воєнного стану такі пункти:

- у зв'язку з вагітністю;
- у зв'язку з відпусткою для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку.

Важливо нагадати, що виїзд за кордон жінок, які стали на військовий облік, наразі правилами перетинання державного кордону не обмежений.

Новий закон про мобілізацію не передбачає також обмежень для жінок у вчиненні консульських дій у закордонних дипломатичних установах України.

Щодо військового обліку жінок-медиків, то у цьому питанні, жодних змін не відбулося.

Як і раніше, ті жінки, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, підлягають обов'язковому взяттю на військовий облік, а ті, які мають споріднену спеціальність, яка визначена наказом Міністерства оборони України, можуть ставати на військовий облік за бажанням.

Кого з жінок-медиків можуть мобілізувати

Якщо жінка є медичним працівником та перебуває на військовому обліку, її можуть мобілізувати.

Згідно з законодавством, на військовий облік беруть жінок, які:

- мають спеціальність або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому Міністерством оборони України;
- придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком.

Медична спеціальність входить до переліку, тому медичні сестри, а також інші медичні працівники є військовозобов'язаними.

Відповідно, жінки медичних професій, які перебувають на військовому обліку, можуть бути, за наявності певних обставин, призвані на військову службу.

Перелік спеціальностей або професій, після одержання яких жінки мають стати на військовий облік:

- фізична терапія, ерготерапія, медична та психологічна реабілітація, громадське здоров'я, фізична реабілітація, промислова фармація, санітарія і експертиза;
- стоматологія, медицина, медсестринство, фармація, технології медичної діагностики та лікування;
- біомедична інженерія, біотехнології та біоінженерія;
- професіонали в галузі наук про життя та медичних наук, а також медицини (крім медичних сестер);
- професіонали в галузі лікувальної справи, стоматології, наукові співробітники (стоматологія), стоматологи, фармації, провізори;
- професіонали медико-профілактичної справи, наукові співробітники;
- інші професіонали в галузі медицини (крім сестринської справи та акушерства);
- допоміжний персонал у галузі сучасної медицини, фізіотерапії, фармації (крім медичних сестер), медичні асистенти, дантисти-асистенти, фізіотерапевти та масажисти, фармацевти, інші асистенти професіоналів у галузі сучасної медицини (крім медичних сестер);
- професіонали патології, токсикології, фармакології, фізіології та епідеміології;
- патологи, токсикологи, фармакологи, фізіологи та епідеміологи, наукові співробітники (лікувальна справа), лікарі, фахівці в галузі медико-профілактичної справи, професійні медичні сестри та акушерки, професіонали в галузі сестринської справи та акушерства;
- медичні сестри та акушерки, гігієністи, окулісти та оптики, медичні сестри та акушерки, що асистують професіоналам, помічники професіоналів-акушерів;
- оператори медичного устаткування, робітники, що обслуговують устаткування з виробництва фармацевтичних продуктів та косметичних засобів, керівники підрозділів в охороні здоров'я.

Хто не підлягає мобілізації

Військовозобов'язані жінки-медики не підлягають призову під час мобілізації, якщо вони:

- заброньовані на період мобілізації та на воєнний час у порядку, встановленому Кабінетом міністрів України;
- визнані відповідно до висновку ВЛК тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців.

Якщо жінка-медик заброньована, то вона, навіть якщо дає згоду на призов, не може бути мобілізована, оскільки у неї є відстрочка. За законом ТЦК не мають повноважень забрати її, оскільки вона не підлягає мобілізації навіть за її згоди.

Крім того, жінка звільняється від мобілізації, якщо вона має на утриманні:

- **трьох і більше дітей віком до 18 років;**
- **дитину з інвалідністю** підгрупи А віком до 18 років;
- дитину з інвалідністю, яка має будь-які види порушень функцій організму III-IV ступеня;
- **повнолітню** дитину, яка є особою з інвалідністю I чи II групи, до досягнення нею 23 років;
- **дітей-сиріт** або дітей, позбавлених батьківського піклування, віком до 18 років.

Якщо жінка-медик **самостійно** виховує дитину (дітей) віком до 18 років або **зайнята постійним доглядом** за особами, що цього потребують, вона теж не може бути мобілізована.

Процедура мобілізації жінок-медиків

Мобілізація жінок-медиків не відрізняється від традиційної. Спочатку вона мусить стати на облік чи оновити облікові данні.

Потім потрібно пройти медичну комісію, яка вирішує, чи може жінка проходити військову службу.

Якщо рішення про мобілізацію буде прийнято, медик отримає мобілізаційне розпорядження.

Після цього жінка має:

- з'явитися до військової частини або на збірні пункти територіального центру комплектування у зазначені строки;
- взяти з собою оригінали документів, вказаних у повістці, а також, за необхідності, оригінали документів, які підтверджують підстави для звільнення від мобілізації.

Жінка-медик повинна повідомити про призов свого керівника, надати заяву та мобілізаційний документ для оформлення наказу про звільнення від роботи у зв'язку з призовом на військову службу під час мобілізації. ■